

HUỲNH VIỆT HÙNG - NGÔ MINH OANH - TRẦN BẢO NGỌC

LỊCH SỬ ĐỊA PHƯƠNG THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

(TÀI LIỆU SỬ DỤNG TRONG CÁC TRƯỜNG TRUNG HỌC CƠ SỞ
TẠI THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH)

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

HUỶNH VIỆT HÙNG - NGÔ MINH OANH - TRẦN BẢO NGỌC

LỊCH SỬ ĐỊA PHƯƠNG THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

(TÀI LIỆU SỬ DỤNG TRONG CÁC TRƯỜNG TRUNG HỌC CƠ SỞ
TẠI THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH)

(Tái bản lần thứ tư)

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

Bản quyền thuộc Nhà xuất bản Giáo dục

10-2006/CXB/192-2018/GD

Mã số : 8I296m6-TTS

Lời nói đầu

Các em học sinh thân mến !

Lịch sử địa phương từ lâu được xem là một bộ phận cấu thành không thể thiếu được của lịch sử dân tộc. Chính vì thế, trong những năm vừa qua, Lịch sử địa phương đã được Bộ Giáo dục và Đào tạo đưa vào chương trình giảng dạy Lịch sử ở cấp trung học cơ sở và trung học phổ thông.

Để giúp học sinh tìm hiểu thêm về Thành phố Hồ Chí Minh thân yêu của chúng ta và cũng để đáp ứng yêu cầu là một tài liệu giảng dạy về Lịch sử địa phương sử dụng chung cho toàn Thành phố, Nhà xuất bản Giáo dục tại Thành phố Hồ Chí Minh phối hợp với Sở Giáo dục và Đào tạo Thành phố Hồ Chí Minh tổ chức biên soạn tài liệu học tập LỊCH SỬ ĐỊA PHƯƠNG THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH (Tài liệu sử dụng trong các trường Trung học cơ sở tại Thành phố Hồ Chí Minh).

Nội dung sách sẽ được phân bố như sau :

- Lớp 6 gồm có 1 bài thực hiện trong 1 tiết dạy.*
- Lớp 7 gồm có 3 bài thực hiện trong 3 tiết dạy.*
- Lớp 8 gồm có 1 bài thực hiện trong 1 tiết dạy.*
- Lớp 9 gồm có 2 bài thực hiện trong 2 tiết dạy.*

Giáo viên có thể tùy theo tình hình cụ thể của từng trường mà vận dụng cho phù hợp với thực tế.

Lịch sử hơn 300 năm của Thành phố không thể gói gọn trong một trăm trang sách, vì thế tập tài liệu này chỉ có thể thể hiện những nét sơ lược nhất về Thành phố Hồ Chí Minh. Tuy nhiên, chúng tôi vẫn hi vọng các em sẽ có thêm được nhiều kiến thức bổ ích về lịch sử vùng đất mà các em đang sống, cảm thấy tự hào, yêu quý quê hương mình hơn và sống sao cho xứng đáng với công sức của các thế hệ cha anh đã không tiếc xương máu, bảo vệ và xây dựng Thành phố quê hương mình.

Nhân đây, chúng tôi cũng xin chân thành cảm ơn Ban Biên tập Khoa học Xã hội Nhà xuất bản Giáo dục tại Thành phố Hồ Chí Minh đã giúp chúng tôi thực hiện cuốn sách này.

Rất mong nhận được ý kiến đóng góp chân tình của bạn đọc và Quý thầy cô.

Tổ chức biên soạn
Huỳnh Công Minh

Lời nói đầu

LỚP 6

CHƯƠNG I : GIỚI THIỆU VÀI NÉT KHÁI QUÁT VỀ THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

<i>BÀI 1.</i> Giới thiệu vài nét khái quát về Thành phố Hồ Chí Minh	5
---	---

LỚP 7

CHƯƠNG II : VÙNG ĐẤT SÀI GÒN TỪ KHI HÌNH THÀNH ĐẾN THẾ KỈ XIX

<i>BÀI 2.</i> Buổi đầu khai phá vùng đất Sài Gòn	9
<i>BÀI 3.</i> Quá trình sáp nhập vùng đất Sài Gòn vào lãnh thổ Đại Việt	15
<i>BÀI 4.</i> Vùng đất Sài Gòn dưới triều Nguyễn	17

LỚP 8

**CHƯƠNG III : SÀI GÒN TRONG GIAI ĐOẠN
CHỐNG THỰC DÂN PHÁP (1859 – 1954)**

<i>BÀI 5.</i> Sài Gòn trong giai đoạn chống thực dân Pháp (1859 – 1954)	28
---	----

LỚP 9

CHƯƠNG IV : SÀI GÒN TRONG GIAI ĐOẠN CHỐNG MỸ (1954 – 1975)

<i>BÀI 6.</i> Cuộc đấu tranh chống Mỹ – nguy của nhân dân Sài Gòn	73
<i>BÀI 7.</i> “Tiến về Sài Gòn, giải phóng thành đô”	82

TÀI LIỆU THAM KHẢO	91
---------------------------	----

GIỚI THIỆU VÀI NÉT KHÁI QUÁT VỀ THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

BÀI 1

GIỚI THIỆU VÀI NÉT KHÁI QUÁT VỀ THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

I. ĐIỀU KIỆN TỰ NHIÊN – DÂN CƯ THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

Tính từ khi hình thành đến nay, Thành phố Hồ Chí Minh chỉ vừa hơn 300 tuổi. So với lịch sử hàng ngàn năm của dân tộc, đây là một thành phố còn rất trẻ. Ngay từ khi mới hình thành, nơi đây đã sớm trở thành một trung tâm kinh tế, văn hoá quan trọng của cả nước.

a) Điều kiện tự nhiên

Thành phố Hồ Chí Minh được hình thành trên lằn ranh giới giữa hai vùng phù sa cũ và mới nối từ Tây Ninh xuống Thành phố và từ Thành phố xuống Long Điền (Bà Rịa – Vũng Tàu). Phần đất ở phía bắc Thành phố nói chung có cùng diện mạo với miền Đông Nam Bộ (vùng phù sa cổ⁽¹⁾ và đất đỏ ba-dan). Còn phía Nam Thành phố về cơ bản có cùng diện mạo với miền Tây Nam Bộ (vùng phù sa mới). Đây là vùng thấp, sinh lầy, nhiều sông rạch, chịu ảnh hưởng của gió mùa, thủy triều và sự lắng đọng phù sa của hệ thống sông Đồng Nai và sông Vàm Cỏ.

Thành phố hiện nay có diện tích khoảng 2 095 km^{2(*)}, trải dài từ 10°10' – 10°38' vĩ bắc đến 106°22' – 106°54' kinh đông^(**) và nằm hoàn toàn trong vành đai nhiệt đới ẩm. Giống như các tỉnh Nam Bộ khác, Thành phố không có bốn

(1) Phù sa cổ : vùng đồng bằng phù sa được bồi đắp từ lâu đời. Theo các nhà khảo cổ học, vùng đất thuộc địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh đã được hình thành từ khoảng 6000 năm trước.

(*) NIÊN GIÁM THỐNG KÊ NĂM, 2004.

(**) Theo www.hochiminhcity.gov.vn.

mùa xuân, hạ, thu, đông rõ rệt, không có cái lạnh như cắt, không có cái nóng như thiêu, chỉ có hai mùa mưa, nắng riêng biệt, với thời tiết điều hoà, nóng ẩm, tạo môi trường thuận lợi cho vạn vật sinh sôi, nảy nở.

Hệ sinh thái ở Thành phố Hồ Chí Minh rất đa dạng. Tuy những cánh rừng nguyên sinh trước đây không còn nhưng ngày nay, Thành phố vẫn còn giữ được một số rừng ngập mặn ở vùng duyên hải với hệ động thực vật phong phú. Bên cạnh đó, vùng biển phía đông nam cùng với hệ thống sông ngòi cũng mang lại cho Thành phố nguồn thuỷ sản dồi dào.

Với vị trí “mở”, phía tây bắc giáp tỉnh Tây Ninh, phía đông giáp tỉnh Đồng Nai, Bình Dương, phía tây giáp tỉnh Long An, phía nam giáp biển, Thành phố Hồ Chí Minh chính là đầu mối giao thương giữa Đông Nam Bộ và Tây Nam Bộ, giữa miền Nam với miền Trung, miền Bắc, giữa Việt Nam với nước ngoài.

Có thể nói, Thành phố Hồ Chí Minh rất được thiên nhiên ưu đãi. Thiên nhiên đã tạo cơ hội để Thành phố phát triển mạnh các ngành công nghiệp, nông nghiệp, đánh bắt thuỷ hải sản, thủ công nghiệp, đồng thời, còn dành cho Thành phố vai trò trung tâm trong việc giao lưu thương mại – văn hoá.

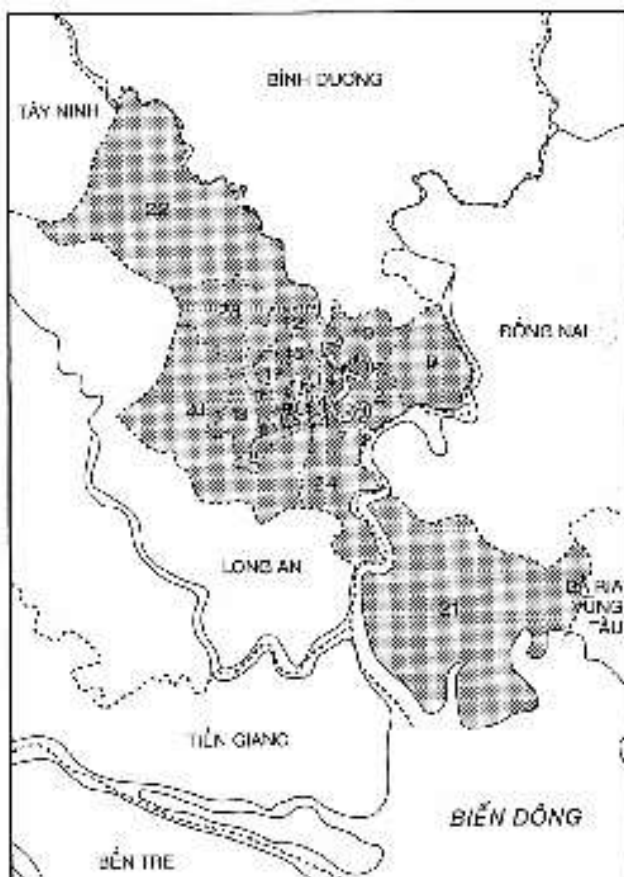
Có người cho rằng : Thành phố ra đời là để trở thành trung tâm ! Câu nói này cũng có cơ sở. Bởi lẽ, trong sự phát triển thần kì của Thành phố, đã có một phần đóng góp không nhỏ của điều kiện tự nhiên.

b) Thành phố Hồ Chí Minh nơi “đất lành chim đậu”

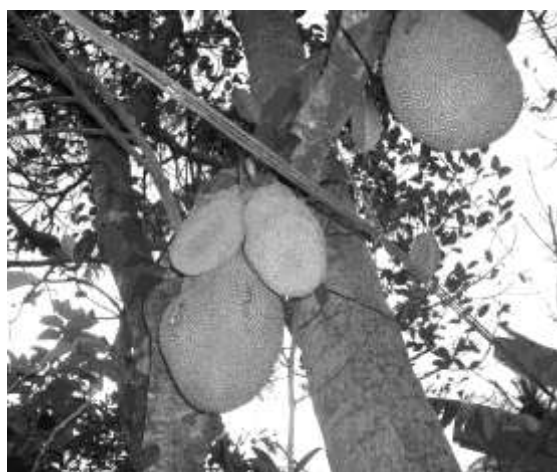
Do có điều kiện sống thuận lợi, Thành phố Hồ Chí Minh trở thành điểm lập nghiệp và định cư lí tưởng. Mỗi năm, Thành phố đón nhận thêm hàng vạn người từ khắp nơi di cư đến. Chính những người nhập cư là lực lượng lao động quan trọng đem lại sự phồn vinh của Thành phố.

Năm 2012, Thành phố có hơn 7,6 triệu người đang sinh sống⁽¹⁾. Họ thuộc nhiều thành phần dân tộc khác nhau, ngoài người Việt còn có người Hoa, Khơ-me, Chăm, ... và cả ngoại kiều đến từ khắp nơi trên thế giới. Với mật độ dân số xấp xỉ 3666 người/km², Thành phố dường như đang quá tải và đứng trước những khó khăn về việc quản lí dân cư, bố trí nơi ở, việc làm, giữ gìn trật tự, an ninh. Tuy vậy, dân cư đông đúc chính là nguồn lao động dồi dào, giúp thúc đẩy kinh tế Thành phố phát triển.

⁽¹⁾ Theo <http://www.hochiminhcity.gov.vn>

Hình 1 : Bản đồ Thành phố Hồ Chí Minh

Hình 2 : Vườn cây ăn trái.

Câu hỏi :

1. Thành phố Hồ Chí Minh có những điều kiện thuận lợi gì để phát triển ?
2. Nêu những nét đặc trưng về tự nhiên và dân cư của Thành phố Hồ Chí Minh.

II. TỔ CHỨC CÁC ĐƠN VỊ HÀNH CHÍNH Ở THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

Từ khi được hình thành đến nay, trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh đã trải qua nhiều lần thay đổi cách tổ chức các đơn vị hành chính. Hiện tại, việc tổ chức hành chính ở Thành phố đã khá ổn định, bao gồm :

– 19 quận : 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, Thủ Đức, Gò Vấp, Bình Thạnh, Tân Bình, Phú Nhuận, Bình Tân, Tân Phú.

– 5 huyện : Cần Giờ, Bình Chánh, Hóc Môn, Củ Chi, Nhà Bè.

Ở tất cả các cấp, từ thành phố cho đến các quận, huyện, xã : uỷ ban nhân dân và hội đồng nhân dân được thành lập. Các đơn vị này giữ vai trò quan trọng trong việc thúc đẩy sự phát triển kinh tế, giữ vững an ninh, trật tự trong vùng.

Câu hỏi

Em hãy kể tên những đơn vị hành chính của Thành phố Hồ Chí Minh.